

armada ni storila. Počasi je posedla Korejo, potem začela oblegati Port Artur, kar je bila glavna napaka japonskega vojskovodje. Več kakor tretjino cele japonske armade je zadrževala ta trdnjava pol leta. Med tem je pa ostala japonska armada počasi prodirala v Mandžurijo. Ruska armada je med tem postajala vedno močnejša, in čim močnejša je bila, tim krepkeje se je ustavljala Japoncem, katere je slednjič ustavila južno od Mukdena, ko so prodrli komaj 200 kilometrov v Mandžurijo, med tem ko je še pot do Harbina, kjer je meja južne Mandžurije, 400 kilometrov dolga. Če primerjamo zmagonosno krčanje Japoncev v začetku vojske, da bodo napodili Ruse do Bajkalskega jezera, z uspehi po enem letu, vidimo, da so Japonci jako malo dosegli. Niti do Harbina niso prodrli, ne pa do Bajkalskega jezera, do katerega še jih loči 2000 kilometrov dolga pot.

Po enem letu stoji mogočna ruska armada japonski nasproti. Oyama bi bil gotovo sedaj napadel Ruse, ko je dobil armado od Port Artura na pomoč, če bi si bil upal. Toda Rusi še tudi sedaj nimajo vso armado v Mandžuriji, ampak neprenehoma se še privajajo novi oddelki. Rusom nasprotni listi pišejo, da se Kuropatkin ne upa udariti ter hočejo s tem prisiliti Ruse, da bi napadli Japonce. Kuropatkinu se pa nikakor ne mudi udariti, ampak dalje ko odlaš, močnejši bo in lažje premaga Japonce. Nasprotno pač morajo gledati Japonci, da kmalo udarijo. V njihovi koristi je, da se bitka prej začne. Vsak dan so Rusi močnejši. Dosedaj je Kuropatkin izvrstno vodil vojsko. Vedno se je ognil odločilni bitki ter Japonce samo nadlegoval.

Spopadi med malimi četami se sedaj nadaljujejo. Japonci so se baje umaknili nazaj za reko Šaho. To je uspeh ruske konjenice, ki je spravila dotične čete v nevarnost, da bodo obkoljene. Večjih spopadov ni bilo.

Politični ogled.

Kranjskim kmetom na Notranjskem priporoča goriški deželni poslanec dr. Tuma v zelo stvarnem članku, naj obračajo svojo pozornost na pridelavanje krme, ker Notranjska nima dovolj gozdov, in na rejo govedine in rejo prašičev. Mesna in mlečna živina ima v Trstu prav izborni trg. Nadalje opozarja na izdelovanje stolov, ker ima Notranjska za to silno veliko gradiva. Izvoz stolov v Afriko in Azijo je jako odprt in grede avstrijski konzulati (zastopniki naše države) stolarskim obrtnikom zelo radi na roko.

Izprva je s svojo materjo bival na gradu Munkač, ko je pa cesarska vojska osvojila Munkač, je z materjo prišel na Dunaj, potem pa v šolo k jezuitom v Pragi. Po dovršenih študijah je z dovoljenjem cesarjevih potoval po Italiji, kjer se je tudi celo spridil. L. 1696 se je proti volji cesarjevi oženil s hčerjo hessenskega vojvoda ter je živel deloma na Dunaju, deloma na svojih posestvih na Ogrskem. Na videz se je delal jako vdanega cesarju, v resnici pa je iskal le priložnosti, da nastopi stopinje svojih starišev. Francoski poslanec Villars je porabil njegovo častilakomnost ter ga je nagovoril, naj se vzdigne zoper cesarja. Dne 1. novembra l. 1700 je ponudil francoskemu kralju Ludoviku XIV., naj Ogrsko napravi za volivno državo pod francoskim pokroviteljstvom, ki bi bila potem ob enem s Poljsko močna bramba zoper Avstrijo. Toda častnik, ki je nesel dotično pismo francoskemu kralju, ga je na Dunaju izročil avstrijski vladi. Dne 18. aprila 1701 so Rakoczyja na njegovem posestvu nenadoma vjeli ter ga prepeljali v ravno tisto ječo, iz katere je njegov ded, Peter Zrinjski, pred 30 leti šel na morišče. Šest mesecev je bil tu zaprt in gotovo bi bil izgubil glavo, ko bi mu ne bila prišla na pomoč njegova žena. Podkupila je stotnika Lehmana, ki mu je pomagal zbežati iz ječe. Dne 7. nov. 1701 je kot vojak preoblečen ubežal iz ječe, na Donavi ga je čakal brodar,

Mednarodni zavod za poljedelstvo. Na poziv nekega Amerikanca se je odločil italijanski kralj, da ustanovi mednarodni zavod, ki bi naj pospeševal kmetske koristi celega sveta. Ta zavod bi naj izdajal poročila, kako stoje setve po svetu, kako so izpadle žetve, urejeval bi izseljevanje kmetijskih ljudi, pospeševal kmetsko združništvo, poročal o zatiranju živinske kuge in rastlinskih boleznih itd. Pripomogel bi tudi veliko do kmetske stanovitve zavednosti in do skupnega stanovskega nastopa. Naš avstrijski cesar se je izrazil v posebnem poročilu na italijanskega kralja tudi za tak zavod.

Nemška kmetska stranka na Češkem je imela dne 11. t. m. v Pragi shod, na katerem se je razpravljalo tudi o trgovinski pogodbi Avstrije z Nemčijo. Splošno se je naglašalo, da so določbe glede živinske kuge, potem pa carina na ječmen, slad in surovo maslo zelo neugodne za avstrijske kmete. Na vlado se je stavila zahteva, naj se avstrijska vlada pri sklepanju trgovinskih pogodb z Rusijo in z balkanskimi državami bolj ozira na kmetske razmere v Avstriji in naj varuje kmetske koristi.

Na Ogrskem se še razmere niso nič zjasnile. Grof Tisza še vodi začasno vlado, medtem pa se posvetuje cesar, komu bi v bodoče izročil državno krmilo. Poklical je k sebi že grofa Andrašija, zmerne liberalca in pa Franca Košuta, vodjo neodvisne stranke ter sina slovitega ogrskega prekucnika Lajoša Košuta.

Državni zbor.

Vojaški novinci.

Pretečeno leto ni dovolil državni zbor vladi pravice, da se smejo izbrati vojaški novinci. A naša vlada si je pomagala z znanim § 14 državnih osnovnih postav, pa si je sama napravila potrebno postavbo. Letos bo državni zbor sam dovolil pobiranje vojakov. Pri razpravi o tej zadevi so razni govorniki naštevati mnogotere pritožbe. Deželno bramborski minister grof Welsersheimb je odgovarjal na te pritožbe ter obetal, da jim bo vlada ugodila. Ker se vedno čujejo pritožbe o tem, da vojaki ne morejo spolnovati svojih verskih dolžnosti, je povdarjal minister, da se je v najnovejšem času naročilo vojnini poveljnistvom, naj se vsakemu da priložnost, spolnovati krščanske dolžnosti, če mu le to pripušča tudi njegova služba. Na pritožbo, da se z vojaki pretrdo ravna, odgovarja minister, da se naj taki slučaji le naznanijo, potem se bojo že kaznovali tisti, ki vojake mučijo in trpinčijo.

ki ga je prepeljal, potem pa jo je popihal na Poljsko, kjer mu je francoski poslanec oskrbel varno zavetje. Doma so ga l. 1703 proglasili za veleizdajca in obsodili na smrt, njegova posestva pa zaplenili. Zato pa mu je francoski kralj dal izplačati najprej 25.000 lir, potem pa mu je nakazal mesečno plačo 30.000 lir. — Že l. 1703 je s konjeništvom vdrl iz Poljskega na Ogrsko, ki je bila mahoma vsa v plamenu. Avstrija je prišla v največjo nevarnost, ker so se s Francozi združili tudi Bavarci. Na Ogrskem se je začelo grozno ropanje in požiganje; Rakoczyjeve tolpe, tako imenovani Kruci, so prekorčile tudi štajersko mejo ter so zlasti grozno rogovilele po Murškem polju in okoli Središča l. 1703 in 1704, dokler jih niso združeni Radgončani, Verženci in Ljutomeržani pošteno naklestili in nazadnje jih je hrvaška vojska pri Razkrižju nagnala v Muro.

Na Ogrskem je pa boj besnel naprej še tudi pod vlado cesarja Jožefa I. (1705—1711). L. 1707. je bil Rakoczy na vrhuncu svoje moči; habsburško rodovino je zbacnil z ogrskega prestola ter proglasil smrtno obsodbo nad člani cesarske hiše. Nek ogrski zgodovinar pravi, da se je v teh bojih napravilo toliko škode, da bi se s tem lahko 50 let plačevali vsi davki.

Po l. 1707. je začela bledeti Rakoczyjeva zvezda, njegovi lastni pristaši so se naveličali ropanja in prelivanja krvi; proti njegovi volji

Zastran dvoboja pri vojakih, proti kateremu se upirajo vse krščanske stranke, pa je grof Welsersheimb dejal, da, dokler se bojo nahajali ljudje, ki bojo žalili svojega soseda, ne bo prenehala samoobramba. Naj se pa v tej zadevi poboljša svet, potem bo boljše tudi pri vojakih. Kazal je minister tudi na vojsko med Rusi in Japonci, katera kaže na potrebo, da se mora tudi najmočnejša država ob pravem času oborožiti, če hoče premagati svojega nasprotnika. Postavni načrti o nabi-ranju vojakov se je izročil vojnemu odseku.

Državni proračun za leto 1905 je prišel vendar enkrat v pretres. Pri tej priložnosti so se zglasili razni govorniki. Med klubovimi načelniki se je dogovorilo, da v imenu večih strank smejo govoriti po trije govorniki, v imenu srednjih po dva in v imenu manjših vsaj po eden govornik. V imenu „Slovenske zveze“ sta na vrsti eden Slovenec in eden Hrvat. V imenu Slovencev je izjavil dr. Ploj, da smo Slovenci že siti samih obljub. Vlado bomo sodili po njenih dejanjih napram Slovincem. Med drugimi je zahteval, naj se po slovenskih pokrajinah nastavlja samo le slovensčine zmožni sodniki. Tirjal je od vlade ustanovitev slovenskega vsenčlasišča. Dr. Tavčar je očital predsedniku deželnega nadsodišča v Gradcu, grofu Gleispachu, da ravna protipostavno. Na ljubo ptujskemu županu Ornigu je določil, da se mora neka sodnijska obravnava med Ornigom in dr. Tavčarjem vršiti ne v Ljubljani, ampak pred nemškimi porotniki v Mariboru. To je stara pesem med nami: Za Slovence ni pravice!

Dopisi.

Iz Cirkovec pri Pragarskem. Častiti gospod urednik! Pa naj si odsopiham od naglice! Zarota! buna! boj! in bog vé vse kaj. Orožje se pripravljaj, moški ne pijejo več žganja, in ženske hočejo vse kokoši prekrmiti, da bi več jajec znesle — o dobro bi bilo, da bi vsaka kokoš vsak dan pet in kokot celo deset jajc znesel, o kako hitro bi orožje bilo poskrbljeno. Samo vam povem tiho na uho, kaj se bo vse zgodilo. Oj strašna zarota — in morebiti boste mislili, da so nihilisti ali soci — kaj še! sami poštene in srčni Cirkovljani so, ki hočejo celo armado sklicati in že imajo vzpored sestavljen.

Na čelu se ve bodo Godeci in Šramli svirali in za njimi Medvedi po udarcu plesali in Vonki in Vuki ukali. Pa tudi Plesec bode postopil, tudi cirkovski Zajci so srčni ter se bodo pridružili, tem bodo sledili Kušarji, Greifi (slo-

so l. 1711. v Szatmaru sklenili mir, a Rakoczy se ni hotel vdati in ne priznati miru, marveč je odšel v pregnanstvo ter je umrl l. 1735. v Rodosto.

Poslej je bil med Ogrsko in Štajersko mir vse do l. 1848, ko so zopet skušali Ogrji vdreti na Murško polje in ob Dravi proti Ptuj, a posrečilo se jim je le deloma okoli Središča.

Zli duh, ki je naši deželi povzročil toliko gorja, še vedno tiči v Madžarih. Sedaj bodo smeli celo slovesno prepeljati telesne ostanke Franca Rakoczyja in s tem bodo v madžarskem narodu tudi na novo oživele ideje Rakoczyjeve. Kako se vendar časi spreminjajo! Nam pa ob dvestoletnici naše zmage nad Kruci proslavljanje Rakoczyja vzbuja le trpke spomine. Milijone denarja in potoke krvi so že naše dežele žrtvovali zaradi Ogrov in sicer v veliki meri le v njihov basek. Star pregovor pravi, da je zgodovina učiteljica življenja; ako le nekoliko zasledujemo madžarsko zgodovino zadnjih 400 let, nam bo marsikaj jasno ravno v sedanjih političnih zmešnjavah na Ogrskem. Zapoljeve in Rakoczyjeve ideje so zmagale pri zadnjih volitvah...

Iz stališča štajerske zgodovine pa moramo odločno protestirati zoper bahati naziv, ki si ga svojijo Madžari, da se imenujejo „viteški narod.“ Ropanje in požiganje ni viteštvo.